

**Textos
i Estudis
de Cultura
Catalana**

154

Actes del Catorzè Col·loqui Internacional
de Llengua i Literatura Catalanes

ACTES DEL CATORZÈ COL·LOQUI INTERNACIONAL DE LLENGUA I LITERATURA CATALANES

Universitat Eötvös Loránd de
Budapest, 4-9 de setembre de 2006

a cura de Kálmán Faluba i d'Ildikó Szijj

Volum III

Contactes lingüístics i traductologia

Associació Internacional
de Llengua i Literatura Catalanes

Publicacions de l'Abadia de Montserrat
2010

L'EFECTE DEL CONTACTE DE LLENGÜES SOBRE EL CANVI LINGÜÍSTIC. EL CAS DEL CATALÀ DELS VALENCIANS¹

Els canvis lingüístics poden tenir lloc tant en contextos monolingües com en contextos multilingües. El català fa segles que viu condicionat en la seua evolució pel contacte amb altres llengües que han penetrat en el seu àmbit territorial i social. Això fa que molt sovint aquestes llengües estiguen darrere de la majoria dels canvis que afecten la nostra llengua. El País Valencià és, segurament, de tot el domini lingüístic, la zona amb el contacte més antic i persistent amb la llengua forana que més territori «cobreix» als Països Catalans, el castellà (Veny 2006: 19-32). Amb una perspectiva històrica, el català dels valencians ja és resultat de la confluència amb el castellà (i l'aragonès) des de la població cristiana dels segles XIII i XIV (Guinot 1999: I, 259), ben al contrari del que observem en una altra societat colonial de base exclusivament catalana, la de les Illes Balears (Wheeler 1993: 70-71). Posteriorment al poblament inicial, ja el segle XV, el nou parlar català que s'havia format a València rebia un altre contingent poblacional, ara netament castellà, que, de bell nou, s'assimilava a la catalanitat lingüística però amb una forta contrapartida: la d'un parell de canvis fonològics que eliminaven de l'inventari del català dos fonemes sonors que no coneixia el castellà (el palatal africacat i l'alveolar fricatiu), els quals han acabat caracteritzant el parlar apitxat (Rasico 1989). No és la primera volta que al món tenen lloc aquesta mena de canvis acumulats i accelerats sobre llengües colonials que assimilen grups de parlants d'altres llengües minoritàries i, com a resultat, acaben presentant un afaïçonament diferent de la varietat lingüística de procedència. Tal és el cas del castellà argentí, que és exponent d'una aportació italiana que ha provocat diferències importants respecte al castellà espanyol. Però el català del País Valencià, després del segle XV, ja no ha deixat mai d'evolucionar sota el paraigua del castellà, tant per la superposició sociopolítica de la llengua de Castella a partir del segle XVI com per les successives onades migra-

1. Aquesta comunicació fa part del projecte *El efecto de los factores internos y externos en el contacto lingüístico y en los procesos de cambio lingüístico en la Canonja, el Pont de Suert, Petrer y Benicarló*, finançat pel Ministeri d'Educació i Ciència espanyol (HUM2004-05404-C02-01) i dirigit per Maria Teresa Turell, de la Universitat Pompeu Fabra.

tòries castellanes patides fins al dia de hui. Contemporàniament, les dues zones valencianes que experimenten més canvis amb una orientació castellana són l'àrea metropolitana de València i la regió alacantina. En la varietat lingüística de la primera zona detectem, a part de l'apitxat, ja assentat, altres fenòmens de fonètica consonàntica, com ara el ieisme o l'aspiració de la [-s] implosiva (Zaragoza 1984: I, 429), i en la segona observem, a banda d'aquests dos últims trets, altres canvis de tipus fonètic i morfològic (Montotoy 2000).

Com a mostra del moment que viu actualment el procés castellanitzador de les estructures lingüístiques del català dels valencians, voldríem aportar un avanç d'un estudi de cas que, tant pel seu context geogràfic i social com per la metodologia aplicada, pot ser ben il·lustratiu del fenomen. Es tracta de l'ensordiment del fonema palatal africatat sonor (en mots com *pujar*, *metge*, *jove* o *diu-menge*) en la varietat local de Petrer, població situada dins la comarca alacantina del Vinalopó Mitjà. Aquest és un dels dos trets fonètics que caracteritzen els parlars apitxats i que, com en el cas del valencià central, haurem de tornar a atribuir a l'influx del castellà, que, a Petrer, es manifesta doblement, per la immigració de llengua castellana, esdevinguda majoritària en aquesta població des del tercer terç del segle xx, i per la conurbació que forma el municipi de Petrer amb el d'Elda, pertanyent a l'àrea valenciana històricament castellano-parlant. L'estudi d'aquest cas s'insereix dins un projecte més ampli d'anàlisi de canvis lingüístics del català en *temps real* (Turell 2003).

La línia variacionista dels estudis sociolingüístics s'havia limitat fins ara a l'anàlisi en *temps aparent*, això és: els canvis lingüístics s'investigaven a través dels diferents grups d'edat que conviuen en una mateixa comunitat de parla. Hom deduïa que la diferenciació d'una regla variable que mostrava l'escala generacional representava el moment present d'un canvi en curs, el qual podia venir del passat i prolongar-se en el futur. Però s'ha demostrat que algunes regles variables, que es manifestaven de manera diversa en les diferents generacions, no representaven més que pautes cícliques que es repetien generació rere generació. Per tant, calia passar del temps aparent al temps real per a verificar, mitjançant estudis longitudinals dels mateixos parlants o de les mateixes comunitats de parla en dos punts de temps discrets, la progressió temporal i, en el seu cas, les solucions de continuïtat, dels canvis lingüístics. Atès que els anys 80 del segle xx, a l'empara de la sociolingüística variacionista, el català es va veure beneficiat per una sèrie d'estudis de canvis lingüístics en temps aparent, ara és l'hora de posar a prova la metodologia en temps real. Un d'aquells estudis dels anys 80 que ara prenem és el referit de la localitat de Petrer, que abordarem per dos mitjans:

- a) Una repetició del mateix treball amb la mateixa mostra, és a dir, amb els mateixos individus i sense variar tampoc els instruments de recollida de dades.
- b) Una rèplica de l'estudi realitzat fa una vintena d'anys, amb la mateixa metodologia però amb una nova mostra poblacional.

La dificultat de retrobar tots els subjectes entrevistats entre els anys 1981 i 1984, segons el primer model (a), ens durà forçosament a completar els buits de la mostra inicial amb nous subjectes que ompliran les quotes incompletes (b). De moment, hem començat per la part més difícil: la de recuperar els informadors que van servir de base a la mostra original. Així, dels 86 subjectes que constituïen aquella mostra, la qual representava un 1,25% de l'univers local en qüestió,² n'hem pogut localitzar fins ara 26. Lògicament aquest «mostrari residual» no conté les edats més joves de l'enquesta inicial (tots els «recuperats», són ara majors de 29 anys), té una presència deficient d'hòmens en el grup d'edat major, hi ha més abundància de dones (14 enfront dels 12 individus de l'altre sexe), i els factors socials d'origen i grup socioeconòmic del treball originari no veuen emplenades totes les seues quotes.³ Malgrat tot, hem pogut compondre una mostra mínimament suficient per a les variables independents de sexe i edat, que és la que presentem a la Taula 1.

Taula 1. DISTRIBUCIÓ DELS SUBJECTES ENTREVISTATS EL 2006 PER SEXE I GRUPS D'EDAT

Sexe	Grups d'edat			Totals
	29-45 anys	51-71 anys	77-87 anys	
Masculí	4	7	1	12
Femení	4	7	3	14
Totals	8	14	4	26

Els grups d'edat establerts no responen a la lògica de períodes uniformes que són habituals en aquest tipus de treballs. Tampoc no hi ha un nombre de membres equivalent en cada grup. Hem fet aquestes agrupacions a partir de la proximitat generacional i les experiències vitals observades entre els individus trobats, tant ara com en el moment de la primera enquesta, perquè no es pot oblidar que cada grup conté les mateixes persones en els dos moments d'enquesta. Així, els del grup d'edat més jove (29-45), en la seua majoria, estaven casats i tenien fills encara dependents; els del grup intermedi (51-71) eren pa-

2. Al nostre treball inicial (Gimeno & Montoya 1989: 67-71) hi ha les dades sobre l'univers que aquí extractem: Petrer, quan va tenir lloc la primera enquesta, comptava amb 21.000 habitants i Elda amb 54.000. Actualment, Petrer ha crescut a costa d'Elda i ja suma 30.000 residents, que, amb els 50.000 d'Elda, fan una conurbació amb 80.000 persones. D'ençà que disposem de dades sociolingüístiques, els anys 80, sabem que la comunitat catalanòfona de Petrer ha quedat reduïda a un terç de la població total del municipi. Aquest grup lingüístic va ser l'objecte de la nostra primera enquesta, que ara reprenem.

3. Les raons principals que ens han impedit la localització de molta gent han estat la longevitat normal de les persones (els més vells d'aleshores ja han mort) i el fet d'haver fet moltes entrevistes en llocs públics.

res de fills grans, que, en molts casos, ja havien estat fets avis, i els del grup major (77-87), o havien quedat vidus i/o eren persones majors dependents. Si referim cadascun d'aquests tres col·lectius d'edat a l'any 1984, el de la majoria de les entrevistes originàries als subjectes recuperats,⁴ veiem que cadascun dels grups que conformaven aquestes mateixes persones esdevé una generació anterior que reünix també una sèrie de característiques comunes (veg. Taula 2). Així, els membres del grup de 29 a 45 anys del 2006 tenien entre 6 i 23 anys el 1984 i eren fills residents encara a les cases dels pares; els del grup de 51 a 71 anys del 2006 comptaven entre els 29 i els 49 anys d'edat el 1984 i eren matrimonis amb fills joves, és a dir, corresponien a la generació dels pares del grup d'edat més jove de 1984, i, per últim, els de 77 a 87 anys del 2006 tenien entre 55 i 65 anys el 1984 i es trobaven encara en el grup dels avis joves.

Taula 2. CORRESPONDÈNCIES ENTRE ELS GRUPS D'EDAT DE 1984 I DE 2006

Quantitat de subjectes per grup d'edat	8	14	4
Edats en 1984	6-23	29-49	55-65
Edats en 2006	29-45	51-71	77-87

També el qüestionari que vam passar en la primera enquesta ha estat repetit punt per punt en la segona amb els mateixos subjectes.⁵ L'objectiu bàsic era obtenir la variable lingüística, és a dir, el fonema palatal africatat sonor en les seues variants (bàsicament, la sonora o «normativa» i la sorda, o «apitxada»);⁶ Per això, entorn del tema enunciat, la festa dels Moros i Cristians de Petrer, hom cerca l'obtenció de mots que contenen la variable en diferents contextos fonètics, principalment entre vocals i després de consonant o en inici absolut.⁷ Aquest qüestionari era bastant fidel al dels treballs labovians fundacionals (Labov 1972), en què es preveia una sèrie de contextos estilístics o registres de parla que seguien un continuïum que anava d'un màxim d'informalitat, que es recollia mitjançant una conversa semidirigida, fins a un màxim de formalitat, que s'obtenia a partir de la lectura de mots. La principal modificació nostra va consistir a fer una lectura

4. La resta d'entrevistes van ser fetes els anys 1981 i 1983, però a tots els subjectes de la primera enquesta els hem assignat l'edat que tenien en el moment de fer la part del treball de camp corresponent a 1984.

5. Els entrevistadors, en canvi, han canviat. El de la mostra original (1981-1984) vaig ser jo mateix, mentre que el de la mostra rèplica de 2006 és Orland Verdú Jover, becari d'investigació adscrit a la Universitat d'Alacant per al projecte HUM2004-05404-C02-01.

6. En Gimeno & Montoya (1989: 76-78) exposàvem les quatre variants que ens permetia copiar la fonètica experimental: a banda de les assenyalades, dues d'intermèdies que també es poden percebre directament.

7. Per raons del temps disponible en aquesta comunicació, no analitzarem el comportament diferencial de la variable en aquests entorns fonètics (veg. Gimeno & Montoya 1989: 79-82).

traduïda del castellà al català, estratègia que no hem variat per evitar que les grafies menaren a una determinada pronunciació. A l'apèndix reproduïm les respostes cercades al qüestionari amb les grafies que representen la variable lingüística subratllades. Agrupem els contextos estilístics en dos grans grups (els informals i els acurats), que són els que tindrem en compte en l'anàlisi dels resultats.

Passem, doncs, a analitzar el comportament de la regla variable 22 anys després de la primera enquesta. Comencem per una aproximació als parlants com a individus. A la Taula 3 presentem els 26 subjectes que hem recuperat el 2006 repartits segons l'opció de cadascun respecte al canvi en curs.⁸ En la columna de més a l'esquerra hi ha els percentatges d'ensordiment del fonema palatal africac sonor que presenten entre totes les realitzacions que se n'han donat al llarg de l'entrevista. La segona columna començant per l'esquerra mostra l'únic cas de manteniment en la sonoritat del fonema (des de la primera enquesta: 1 M 77 CT). A la tercera columna figuren els set subjectes que no han arribat al 50% de realitzacions ensordides: els qui no duen cap fletxa a l'esquerra o a la dreta són els qui s'han mantingut des de 1984 en una proporció similar d'ensordiments; els dos que porten la fletxa a l'esquerra és perquè han minvat des de 1984 en l'ensordiment, és a dir, que en 2006 fan més realitzacions de la variant sonora que en la primera enquesta, i els altres dos que duen la fletxa a la dreta és perquè han pujat en les seues realitzacions ensordides. En la columna encapçalada per l'enunciat de «Variabilitat alta» tenim tres subjectes que han variat en més de 20 punts percentuals en la proporció d'ensordiments: la llargària de la fletxa palesa la major o menor variació, i les col·locacions a l'esquerra o la dreta indiquen la direcció cap a la qual van. El cas més destacable és el de «23 M 53 Cs», que ha passat d'un 94% de realitzacions ensordides el 1984 a només un 27% el 2006. En conjunt, els deu subjectes de les columnes tercera i quarta es troben per davall del 50% d'ensordiments i els podem considerar encara dins la norma de pronúncia més tradicional de Petrer. Però la majoria dels parlants que analitzem ja se situen plenament dins el canvi en curs. A la cinquena columna trobem la majoria dels entrevistats, concretament a la banda més alta, per damunt del 90% de realitzacions ensordides; la majoria d'aquests es mantenen així des de 1984, mentre que tres segueixen avançant cap al 100% d'ensordiments i només un sembla que recupera alguna realització sonora. En aquesta mateixa columna, els qui estan per davall del 90% (però mai del 60%) es repartixen entre els qui tendixen a la recuperació de la forma tradicional del fonema (la sonora) i els qui es mantenen en les proporcions d'ensordiments de la primera enquesta. Finalment, la columna de més a la dreta mostra l'únic cas que no s'ha mogut de l'ensordiment total de la palatal africada sonora (18 F 61 P/Cs).

8. Cada subjecte ve identificat per un número d'orde (1, 2, 3...), el seu sexe (M = masculí, F = femení), l'edat (de 2006), l'origen (P = de Petrer i pujat en català pels seus pares, CT = d'altres poblacions catalanoparlants, Cs = de poblacions castellanoparlants o educat en castellà per un pare o els dos; els casos mixtos van enllaçats per una barra), i, per últim, destaquem la classe social quan és alta («Alt»).

Taula 3. AGRUPACIÓ DELS SUBJECTES SEGONS EL PERCENTATGE DE REALITZACIONS ENSORDIDES QUE PRESENTEN

Ensor.	0%	- 50%	Variabilitat alta	+60%	100%
100% 97% 96% 96% 96% 95% 95% 95% 94% 92% 91%				22 F 45 P/Cs 12 F 51 Cs 19 F 39 P/Cs 25 M 56 P 24 M 34 P 26 M 37 P 3 M 51 P/Cs → 21 M 65 P → 15 M 40 P → ← 7 F 29 P	18 F 61 P/Cs
90% 84% 84%				← 11 M 34 P ← 4 M 57 P	
80% 78%				9 F 29 P	
70% 65%				8 F 87 P	
60%					
50% 49% 47%		20 F 54 P →	6 F 71 P →		
40% 38% 36%		10 F 61 P/Cs	13 F 79 P/CT →		
30% 27% 22%		14 M 53 P/CT →	← 23 M 53 Cs		
20% 18% 13%		← 2 M 65 P/ CT Alt ← 5 F 66 P/ CT 16 F 55 P Alt			
10% 8%		17 F 86 P Alt			
0%	1 M 77 CT				
Quant.	1	7	3	14	1

Pel que fa als factors socials que poden haver determinat aquesta distribució que acabem de veure, podem apuntar algunes tendències en les variables independents d'estrat socioeconòmic i origen que concorden amb les conclusions a què vam arribar al nostre treball inicial (Gimeno & Montoya 1989: 89-92). Aleshores concloïem que la pertinença al sector social elevat afavoria la conservació de la sonoritat de la variable (els tres subjectes que hem classificat dins el sector social «alt» es troben per davall del 20% d'ensordiment) i que els orígens externs a Petrer es mostraven antagonics segons foren d'altres localitats catalanoparlants, que ajudaven a mantenir la forma tradicional, o de localitats castellanoparlants, que afavorien l'ensordiment de la variable. En aquest sentit, l'únic informador que té una ascendència externa a Petrer, però de localitats catalanoparlants (del Vinalopó Mitjà), no fa cap ensordiment. I els altres que tenen una ascendència parcial en d'altres poblacions de la mateixa llengua també se situen a les columnes de poc ensordiment. A l'altra banda (columnes de la dreta), la majoria de subjectes amb alguna ascendència o formació inicial castellana són els qui més ensordixen el fonema palatal o bé, dit en termes de la sociolingüística de la variació, apliquen la regla variable.⁹

Fem una passa més en la nostra anàlisi però ara agrupant les realitzacions fonètiques dels nostres subjectes i diferenciant-les entre les dues enquestes realitzades (1984 i 2006). Així podrem apreciar millor el comportament de la variable dependent al si de dues noves variables independents, la de context estilístic i, la que serà fonamental per a un treball com aquest en temps real, la d'edat. En primer lloc, la Taula 4, que recull la freqüència total d'ensordiment en cada enquesta i la distinció pels dos grans contextos estilístics del qüestionari, ens confirma la tendència que hem començat a veure en el tractament individualitzat.

Taula 4. RESULTATS GLOBALS I REFERITS ALS CONTEXTOS ESTILÍSTICS EN 1984 I 2006

Anys d'enquesta		1984	2006
Conjunt de realitzacions de la variant ensordida		61'5%	67%
Realitzacions per contextos estilístics	Informals	62%	73%
	Acurats	61%	60%

Efectivament, entre 1984 i 2006, les mateixes persones que van ser entrevistades en una i altra ocasió augmenten, en conjunt, l'ensordiment de la palatal africada sonora en 5'5 punts percentuals. Però també introduïxen una dife-

9. El parlar petrerí posseïx uns altres trets que, segurament originats en individus que tenen el castellà com a llengua primera, s'han escampat per la població. Destaquem-ne un de rellevant que es mostra variable en els nostres subjectes, l'aspiració de les consonants fricatives sordes, alveolar (fe/ta, 'festa») i palatal (ib/ca, 'ixca'), en posició implosiva, tal com és habitual en el castellà meridional veí.

rència en les seues respostes a una i altra enquesta. La distinció d'estils que, com dèiem al nostre estudi originari (Gimeno & Montoya 1989: 82-84), no era significativa per a mostrar el capteniment de la regla variable, ara sembla que sí que comença a ser-ho. Observem que la pràctica igualtat que existia aleshores de les realitzacions ensordides entre la parla informal i l'acurada (senyal que no feien tal diferència) s'ha transformat ara en una distància, ben significativa, de 13 punts. És a dir, la majoria dels nostres subjectes (els qui oscil·len entre la variant sonora i la sorda) tendixen a mantenir més la sonoritat de la variable en els contextos acurats de l'entrevista i a perdre-la més en els informals. Això vol dir que en aquests 22 anys s'ha produït un canvi significatiu en la concepció del català entre els valencians com a llengua de cultura. No debades, el 1984 amb prou faenes començava a introduir-se la nostra llengua com a matèria d'estudi en l'escola, i, fins al 1989, no sentirien la majoria dels valencians emissions de ràdio i televisió en la seua llengua. Durant aquests darrers anys també s'han adonat que disposaven d'uns representants polítics que podien utilitzar el català com a llengua pública i oficial.

Escoltem, com a mostra dels subjectes que varien estilísticament, un fragment de cada estil de la informadora número 10, que, tot i que s'ha mantingut entre 1984 i 2006 amb prop del 40% global d'ensordiments, ha duplicat el darrer any la diferenciació estilística que ja practicava el 1984. Així, en l'estil informal de l'enquesta de 2006 ha ensordit en un 71% dels casos mentre que en l'estil acurat, ho ha fet només en un 10%. [informal 3'20" + acurat 3'05" = 6'25"]

El darrer parell mínim que li hem fet llegir, que fa entrebancar-se la majoria dels nostres subjectes, el podem contrastar, ara també en el temps, amb uns altres dos subjectes. Primer sentirem el **número 14**, que és dels qui presenten una evolució cap a un major percentatge d'ensordiments (del 8% en 1984 al 22% en 2006) però que encara es manté en la banda baixa d'aplicació de la regla (veg. la *Taula 3*) i és, per tant, capaç de distingir entre sorda i sonora. I després sentirem l'informador **número 24**, que assolix un 95% de realitzacions sordes i es declara incapaç de diferenciar el parell. [subjecte 14: 0'57"; subjecte 24: 0'53" = 1'50"] [tots dos: 8'15"]

Finalment, examinem la cronologia del procés d'ensordiment de la consonant palatal africada sonora. A la *Taula 5* representem aquest aspecte des d'una perspectiva triple: en temps aparent, mitjançant la diferenciació generacional que mostra cada enquesta (la de 1984 i la de 2006), i en temps real, per mitjà de l'observació de l'evolució dels mateixos grups de persones, conformats per raó d'edat, entre les dues èpoques en qüestió, i per mitjà de la comparació dels mateixos estrats generacionals en un any i l'altre.

Taula 5. PERCENTATGES D'APLICACIÓ DE LA REGLA VARIABLE PER GRUPS D'EDAT

1a enquesta	grups d'edat	%	2a enquesta	grups d'edat	%	diferència
1984	6 a 23 anys	94				
1984	29 a 49 anys	60	2006	29 a 45 anys	92	+ 32
1984	55 a 65 anys	27	2006	51 a 71 anys	60	+ 33
			2006	77 a 87 anys	43	

En principi, la lectura en vertical, de baix cap amunt, dins les columnes corresponents a cada enquesta, ens dibuixa un canvi en temps aparent que progressa a través de les generacions. En 1984 es passava del 27% de realitzacions ensordides en la generació major (55 a 65 anys) al 94% de la mateixa pronunciació en la generació més jove (en el nostre treball inicial, amb la mostra originària completa, establíem una gradació més complexa però similar; veg. Gimeno & Montoya 1989: 86-89). En 2006 es comença amb un percentatge més elevat entre els més vells, el 43%, i s'arriba a un percentatge semblant entre els més joves, el 92%. La generació intermèdia de cada època, formada per les mateixes persones —no ho oblidem—, manté uns percentatges idèntics, ara i en 1984 (el 60%). Això ens porta a la lectura horitzontal, que palesa que el fenomen de l'ensordiment no era una característica cíclica, que «se'n passava» amb l'edat, sinó que s'ha mantingut en les mateixes persones i, en el cas dels de major edat, fins i tot s'ha incrementat. Així, si comparem les dues files centrals de la *Taula 2* entre les dues èpoques que estudiem (1984 i 2006), observem sengles increments percentuals importants, de 32 i 33 punts, a través del temps. Els de 29 a 49 anys de 1984 aplicaven la regla amb una freqüència del 60%, i els del grup corresponent de 2006 (29 a 45 anys) ho fan ja en un 92%. Quant als de 55 a 65 anys de 1984, ensordien la consonant palatal en un 27%, mentre que el grup equivalent de 2006, el de 51 a 71 anys, han pujat aquest percentatge fins a un 60%.

En suma, a falta de completar aquesta mostra provisional de subjectes recuperats, podríem afirmar que el fenomen de l'ensordiment de la consonant palatal africada sonora, que durant la primera meitat dels anys 80, segons les conclusions del nostre treball inicial, era dominant entre la població menor de 42 d'anys, ara hauria pujat aquest domini fins als qui es trobaven en la seixantena. En una vintena d'anys més, amb la desaparició física dels qui ara es troben en la setantena i la huitantena, l'ensordiment s'haurà generalitzat a tota la població de Petrer. Això vol dir que l'efecte del contacte amb el castellà, primer per al sorgiment del canvi en els decennis dels 50 i 60 del segle xx, segons el nostre treball inicial, i després per a la seua expansió en els 70 i els 80, continua manifestant-se com el primer dia. Aquesta constatació, caldria matisar-la

amb la consideració d'altres factors que podrien frenar aquest avanç. Per exemple, hem vist que s'ha produït un canvi en la capacitat de diferenciació estilística dels parlants que podria dur a estigmatitzar la variant ensordida i, per tant, a fer que el canvi invertira el seu procés. També hem vist que els individus de classe alta no són proclius a la novetat fonètica, cosa que podria contribuir a incloure dins el model de prestigi la pronunciació sonora. De tota manera, això són només els indicis que ens permeten apuntar la que encara podem considerar una preenquesta en temps real. Caldrà esperar els resultats del treball definitiu, quan hàgem completat la llista dels subjectes recuperables i també hàgem pogut constituir una mostra estadísticament representativa de la població objecte d'estudi, per a arribar a uns resultats concloents.

BRAULI MONTOTOYA ABAT
UA, IIFV, IEC¹⁰

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- GIMENO / MONTOTOYA 1989: Francesc Gimeno / Brauli Montotoya, «Estratificació de la variació lingüística a Petrer», *Sociolingüística*, València, Universitat de València, 67-95.
- GUINOT 1999: Enric Guinot, *Els fundadors del Regne de València. Repoblament, antroponímia i llengua a la València medieval*, València, Tres i Quatre, 2 vol.
- LABOV 1972: William Labov, *Modelos sociolingüísticos*, Madrid, Cátedra, 1983.
- MONTOTOYA 2000: Brauli Montotoya, *Els alacantins catalanoparlants: una generació interrompuda*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- RASICO 1989: Philip D. Rasico, «L'evolució de la llengua catalana al centre de l'antic Regne de València: reconquesta, immigració i canvi fonològic», *Caplletra*, 6, 95-106.
- TURELL 2003: Maria Teresa Turell, «El temps aparent i el temps real en estudis de variació i canvi lingüístic», *Noves de Sociolingüística*, Tardor 2003, <http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hemeroteca/tardor03.htm>.
- VENY 2006: Joan Veny, *Contacte i contrast de llengües i dialectes*, València, Publicacions de la Universitat de València.
- WHEELER 1993: Max W. Wheeler, «El contacte, l'aïllament i la tipologia dialectal», *Actes del Novè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 69-77.
- ZARAGOZÀ 1984: Marina Zaragoza (1984). «Estudis de fonètica i de morfologia del parlar de Silla», *Miscel·lània Sanchis Guarnier*, València, Universitat de València, I, 429-433.

10. UA: Universitat d'Alacant; IIFV: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana; IEC: Institut d'Estudis Catalans.

APÈNDIX

QÜESTIONARI

Estils informals

Estil A (lliure): parlar sobre les festes de Moros i Cristians de Petrer.

Estil B (preguntes):

- 1) Dies de la setmana de la festa: DIJOUS, DIUMENGE.
- 2) Actes en què es fa participar Sant Bonifaci: LA PUJADA.
- 3) Organització de la festa: JUNTA CENTRAL, UNIÓ DE FESTEJOS, AJUNTAMENT.
- 4) Com han de ser les abanderades: JÓVENS, LLETGES.
- 5) Actes per a xiquets: NANOS I GEGANTS.
- 6) La vida als *cuartelillos* (locals de festa): MENJAR, GEL, GITAR-SE.
- 7) Quan acaba la festa cada dia, els carrers queden nets? LA NETEJA.

Estils acurats

Estil C (lectures):

Primera: DIJOUS, DIUMENGE, PUJADA, DE GEL, MENJAR, A GITAR-SE.

Segona: LA JUNTA, LA MEUA GERMANA, LA MAJOR, SE GITA, FER JOCS.

Estil D (recitació):

Dies de la setmana: DIJOUS, DIUMENGE.

Mesos de l'any: GENER, JUNY, JULIOL.

Estil E (llistes):

Primera: NETEJAR, GEL, JOCS, AGENOLLAR-SE, JORNAL.

Segona: MAJOR, JUNTS, AJUDAR, LLETGES.

Estil E' (llista amb parells mínims):

(punxar-)NETEJAR,

(la xica-)SE GITA,

(la Xusma-)LA JUNTA,

(xófer-)JOVE,

(metxes-)METGES.

Avaluació del darrer parell (metxes/METGES):

Avaluació de les veus enregistrades (les mateixes lectures de l'estil C):

Primera: amb la variant ensordida.

Segona: amb la variant sonora.